

TARYBOS REKOMENDACIJA DĖL TOLESNĖS KOVOS SU UŽSIENIO VALSTYBĖS PAREIGŪNŲ PAPIRKINĖJIMU TARPTAUTINIUOSE VERSLO SANDORIUOSE

Parengta Tarybos 2009 m. lapkričio 26 d.

TARYBA,

Atsižvelgdama į 1960 m. gruodžio 14 d. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos konvencijos 3 straipsnį, 5 straipsnio a) punktą ir 5 straipsnio b) punktą;

Atsižvelgdama į 1997 m. lapkričio 21 d. Konvenciją dėl kovos su užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimu tarptautiniuose verslo sandoriuose (toliau – „EBPO Kovos su papirkinėjimu konvencija“);

Atsižvelgdama į 1997 m. gegužės 23 d. Tarybos Patikslintą rekomendaciją dėl papirkinėjimo tarptautiniuose verslo sandoriuose [C(97)123/FINAL] (toliau – „1997 m. Patikslinta rekomendacija“), po kurios seka ši Rekomendacija;

Atsižvelgdama į 2009 m. gegužės 25 d. Tarybos rekomendaciją dėl mokesčių priemonių tolesnei kovai su užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimu tarptautiniuose verslo sandoriuose [C(2009)64], 2006 m. gruodžio 14 d. Tarybos Rekomendaciją dėl papirkinėjimo ir oficialiai palaikomų eksporto kreditų [C(2006)163], 1996 m. gegužės 7 d. Vystymosi paramos komiteto Rekomendaciją dėl kovos su korupcija pasiūlymų siekiant dvišalės pagalbos [DCD/DAC(96)11/FINAL] ir 2000 m. birželio 27 d. EBPO Rekomendacijas daugiašalėms įmonėms [C(2000)96/REV1];

Atsižvelgiant į pažangą, padarytą vykdant EBPO Kovos su papirkinėjimu konvenciją ir 1997 m. Patikslintą rekomendaciją, ir patvirtinant, kad EBPO Kovos su papirkinėjimu konvencija ir komentarai dėl konvencijos tebėra svarbūs;

Atsižvelgiant į tai, kad užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimas yra paplitęs reiškinys sudarant tarptautinius verslo sandorius, įskaitant prekybą ir investavimą, keliantis didelį moralinį ir politinį rūpestį, slopinantis gerą valdymą ir subalansuotą ekonominį augimą ir iškreipiantis tarptautinės konkurencijos sąlygas;

Atsižvelgiant į tai, kad visos šalys yra atsakingos už kovą su užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimu tarptautiniuose verslo sandoriuose;

Pabrėžiant EBPO Kovos su papirkinėjimu konvencijos išsamaus ir tikslaus įgyvendinimo svarbą, ypač kalbant apie jos vykdymą, kaip buvo patvirtinta Pareiškinge dėl bendro įsipareigojimo kovoti su užsienio pareigūnų papirkimu, priimtame EBPO Kovos su papirkinėjimu konvencijos šalių ministrų 2007 m. lapkričio 21 d., Pareiškinge dėl papirkinėjimo sudarant tarptautinius verslo sandorius politikos, kurią priėmė darbo grupė dėl papirkinėjimo 2009 m. birželio 19 d., ir 2009 m. birželio 25 d. EBPO Tarybos posėdžio ministrų lygiu išvadose [C/MIN(2009)5/FINAL];

Pripažįstant, kad EBPO Kovos su papirkinėjimu konvencija ir Jungtinių Tautų Konvencija prieš korupciją (UNCAC) viena kitą palaiko ir papildo, ir kad UNCAC ratifikavimas ir įgyvendinimas palaiko visapusišką požiūrį į kovą su užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimu tarptautiniuose verslo sandoriuose;

Palankiai vertinant kitus pokyčius, kurie toliau plėtoja tarptautinį supratimą ir bendradarbiavimą dėl papirkinėjimo sudarant tarptautinius verslo sandorius, įskaitant Europos Tarybos, Europos Sąjungos ir Amerikos valstybių organizacijos veiksmus;

Palankiai vertinant įmonių, verslo organizacijų ir profesinių sąjungų bei kitų nevyriausybinų organizacijų veiksmus kovoje su papirkinėjimu;

Pripažįstant, kad pažangai šioje srityje pasiekti reikia pastangų ne tik nacionaliniu lygiu, bet ir daugiašalio bendradarbiavimo ir tikslios bei sistemingos stebėsenos ir tolesnių veiksmų;

Bendroji dalis

I. **PAŽYMI**, kad dabartinė rekomendacija dėl tolesnės kovos su užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimu tarptautiniuose verslo sandoriuose taikoma EBPO valstybėms narėms ir kitoms šalims, prisijungusioms prie EBPO Kovos su papirkinėjimu konvencijos (toliau – „Valstybės narės“).

II. **REKOMENDUOJA**, kad Valstybės narės ir toliau imtųsi veiksmingų priemonių, kad atgrasytų nuo užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimo tarptautiniuose verslo sandoriuose, užkirstų jam kelią ir kovotų su juo.

III. **REKOMENDUOJA**, kad kiekviena Valstybė narė imtųsi konkrečių ir prasmingų veiksmų pagal savo jurisdikcijos ir kitus pagrindinius teisės principus, kad išnagrinėtų ar išsamiau išnagrinėtų šias sritis:

i) dėmesingumo ugdymo iniciatyvas viešajame ir privačiajame sektoriuose siekiant užkirsti kelią užsienio pareigūnų papirkimui ir jį nustatyti;

ii) baudžiamuosius įstatymus ir jų taikymą remiantis EBPO Kovos su papirkinėjimu konvencija ir IV, V, VI bei VII skyriais, Geros patirties vadovu įgyvendinant konkrečius Konvencijos dėl kovos su užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimu tarptautiniuose verslo sandoriuose straipsnius, pateiktu šios Rekomendacijos I priede;

iii) mokesčių įstatymus, teisės aktus ir praktiką siekiant pašalinti netiesioginę užsienio pareigūnų papirkimo paramą pagal 2009 m. Tarybos rekomendaciją dėl mokesčių priemonių tolesnei kovai su užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimu tarptautiniuose verslo sandoriuose ir Rekomendacijos VIII skyrių;

iv) nuostatas ir priemones, užtikrinančias pranešimų apie užsienio pareigūnų papirkimą pateikimą pagal šios Rekomendacijos IX skyrių;

v) įmonių ir verslo apskaitos, išorės audito, vidaus kontrolės, etikos ir atitikties reikalavimus ir praktikas pagal šios Rekomendacijos X skyrių;

vi) įstatymus ir teisės aktus dėl bankų ir kitų finansinių įstaigų siekiant užtikrinti, kad yra vedami reikiami dokumentai, kurie galėtų būti pateikti atliekant patikrinimą ir tyrimą;

vii) valstybės subsidijas, licencijas, viešųjų pirkimų sutartis, sutartis, finansuojamas pagal oficialią paramą vystymuisi, oficialiai palaikomus eksporto kreditus ar kitus viešuosius privalumus, kad privalumai galėtų būti nesuteikiami taikant sankciją už papirkinėjimą atitinkamais atvejais ir remiantis šios Rekomendacijos XI ir XII skyriais;

viii) civilinius, komercinius ir administracinius įstatymus ir teisės aktus siekiant kovoti su užsienio pareigūnų papirkinėjimu;

ix) tarptautinį bendradarbiavimą atliekant tyrimus ir kitus teismo procesus remiantis šios Rekomendacijos XIII skyriumi.

Baudžiamosios atsakomybės taikymas už užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimą

IV. **REKOMENDUOJA**, siekiant užtikrinti išsamų ir tikslų EBPO Kovos su papirkinėjimu konvencijos įgyvendinimą, kad Valstybės narės visiškai atsižvelgtų į Geros patirties vadovą įgyvendinant konkrečius Konvencijos dėl kovos su užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimu tarptautiniuose verslo sandoriuose straipsnius, nustatytą šio dokumento I priede, kuris yra neatsiejama šios Rekomendacijos dalis.

V. **REKOMENDUOJA**, kad Valstybės narės įsipareigotų periodiškai peržiūrėti savo įstatymus, įgyvendinančius EBPO Kovos su papirkinėjimu konvenciją, ir savo požiūrį į vykdymą, siekiant veiksmingai kovoti su tarptautiniu mastu vykdomu užsienio pareigūnų papirkimu.

VI. **REKOMENDUOJA**, kad, atsižvelgiant į smulkių palengvinimo užmokesčių neigiamą poveikį, ypač subalansuotam ekonominiam augimui ir teisei valstybei, Valstybės narės turėtų:

i) įsipareigoti periodiškai peržiūrėti savo politikas ir požiūrį į smulkius palengvinimo užmokesčius, kad galėtų veiksmingai kovoti su šiuo reiškiniu;

ii) skatinti įmones uždrausti arba neskatinti naudoti smulkius palengvinimo užmokesčius įmonės vidaus kontrolėje, etikos ir atitikties programose ar priemonėse, pripažįstant, kad tokie užmokesčiai paprastai yra neteisėti šalyse, kuriose jie yra mokami, ir visais atvejais juos reikia tiksliai apskaityti tokių įmonių buhalterijos knygos ir finansų apskaitoje.

VII. **RAGINA** visas šalis didinti savo valstybės pareigūnų atitinkamų nacionalinių papirkinėjimo ir skatinimo įstatymų supratimą siekiant sustabdyti smulkių palengvinimo užmokesčių skatinimą ir priėmimą.

Mokesčių išskaitymas

VIII. **RAGINA** Valstybes nares:

i) visiškai ir skubiai įgyvendinti 2009 m. Tarybos Rekomendaciją dėl mokesčių priemonių tolesnei kovai su užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimu tarptautiniuose verslo sandoriuose, kurioje rekomenduojama, kad „Valstybės narės ir kitos EBPO Kovos su papirkinėjimu konvencijos šalys aiškiai ir veiksmingai uždraustų užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimo mokesčių išskaitymą visais mokesčių tikslais“, ir kad jos, „remdamosi savo teisės sistemomis“, „sukurtų veiksmingą teisinę ir administracinę sistemą ir teiktų nurodymus, kad mokesčių institucijoms būtų lengviau pranešti apie įtarimus dėl užsienio pareigūnų papirkinėjimo, kylančius iš jų pareigų vykdymo, atitinkamoms vidaus teisėsaugos institucijoms“;

ii) remti stebėseną, kurią vykdo Fiskalinių reikalų komitetas pagal 2009 m. Tarybos Rekomendaciją dėl mokesčių priemonių tolesnei kovai su užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimu tarptautiniuose verslo sandoriuose.

Pranešimų apie užsienio pareigūnų papirkimą pateikimas

IX. **REKOMENDUOJA**, kad Valstybės narės užtikrintų, jog:

i) būtų lengvai prieinami kanalai pranešimams apie įtariamus užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimo tarptautiniuose verslo sandoriuose atvejus teisėsaugos institucijoms pagal jų teisės principus;

ii) būtų taikomos atitinkamos priemonės siekiant palengvinti valstybės pareigūnų, ypač užsienyje veikiančių, tiesiogiai ar netiesiogiai per vidaus mechanizmą pateikiamus pranešimus teisėsaugos institucijoms apie įtariamus užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimo tarptautiniuose verslo sandoriuose atvejus, nustatytus pareigų vykdymo metu pagal jų teisės principus;

iii) būtų taikomos atitinkamos priemonės siekiant apsaugoti privatus ir viešojo sektorių darbuotojus, sąžiningai ir dėl pagrįstų priežasčių pranešusius kompetentingoms institucijoms apie įtariamus užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimo tarptautiniuose verslo sandoriuose atvejus, nuo diskriminuojančių ar drausminių nuobaudų.

Apskaitos reikalavimai, išorės auditas ir vidaus kontrolės priemonės, etika ir atitiktis

X. REKOMENDUOJA, kad Valstybės narės imtųsi reikiamų veiksmų, atitinkamais atvejais atsižvelgdamos į kiekvienos įmonės konkrečias aplinkybes, įskaitant jos dydį, rūšį, teisinę struktūrą ir geografinį bei pramoninį veiklos sektorių, kad apskaitos reikalavimų, išorės audito ir vidaus kontrolės priemonių, etikos ir atitikties įstatymai, taisyklės ar praktikos atitiktų toliau pateikiamus principus ir būtų visiškai išnaudoti siekiant užkirsti kelią užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimui tarptautiniuose verslo sandoriuose ir jį aptikti pagal jų jurisdikcijos ir kitus pagrindinius teisinius principus.

A. Tinkami apskaitos reikalavimai

i) Valstybės narės pagal EBPO Kovos su papirkinėjimu konvencijos 8 straipsnį imasi pagal atitinkamų įstatymų ir teisės aktų reikalavimus būtinų priemonių dėl buhalterijos knygų ir apskaitos dokumentų tvarkymo, finansinių ataskaitų pateikimo ir apskaitos bei audito standartų, kad uždraustų neteisėtų sąskaitų atidarymą, neteisėtų ar netinkamai apibrėžtų sandorių sudarymą, neegzistuojančių išlaidų registravimą, įsipareigojimų įrašymą pateikiant netinkamus duomenis apie jų objektą ir suklastotų dokumentų naudojimą įmonėse, kurioms taikomi minėti įstatymai ir teisės aktai, siekiant papirkti užsienio valstybės pareigūnus arba nuslėpti papirkimą;

ii) Valstybės narės turėtų reikalauti, kad įmonės savo finansinėse ataskaitose pateiktų visus esminius neapibrėžtuosius įsipareigojimus;

iii) Valstybės narės pagal EBPO Kovos su papirkinėjimu konvencijos 8 straipsnį taiko veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias civilines, administracines ar baudžiamąsias sankcijas už tokių įmonių buhalterijos knygų, apskaitos dokumentų, sąskaitų ir finansinių ataskaitų nenurodymą ir klastojimą.

B. Nepriklausomas išorės auditas

i) Valstybės narės turėtų apsvarstyti, ar reikalavimai, kad įmonėse būtų atliekamas išorės auditas, yra tinkami;

ii) Valstybės narės ir profesinės asociacijos turėtų palaikyti tinkamus standartus, kad užtikrintų išorės auditorių nepriklausomumą, kuris jiems leidžia pateikti objektyvų įmonės sąskaitų, finansinių ataskaitų ir vidaus kontrolės priemonių įvertinimą;

iii) Valstybės narės turėtų prašyti išorės auditoriaus, kuris nustato įtariamo užsienio valstybės pareigūno papirkimo veiksmo požymius, pranešti apie šį atradimą vadovybei ir atitinkamai įmonių stebėsenos įstaigoms;

iv) Valstybės narės turėtų skatinti įmones, gaunančias pranešimus apie įtariamus užsienio valstybės pareigūnų papirkimo veiksmus iš išorės auditoriaus, aktyviai ir veiksmingai reaguoti į tokius pranešimus;

v) Valstybės narės turėtų apsvarstyti galimybę prašyti išorės auditoriaus pranešti apie įtariamus užsienio valstybės pareigūnų papirkimo veiksmus kompetentingoms institucijoms neatsižvelgiant į įmonę, pavyzdžiui, teisėsaugos ar reguliavimo institucijoms, o tose šalyse, kur tokie pranešimai leidžiami, užtikrinti, kad sąžiningai ir dėl pagrįstų priežasčių tokius pranešimus pateikiantys auditoriai būtų apsaugoti nuo teisinių veiksmų.

C. Vidaus kontrolė, etika ir atitiktis

Valstybės narės turėtų skatinti:

i) įmones vystyti ir taikyti tinkamas vidaus kontrolės, etikos ir atitikties programas ar priemones, kad nustatytų užsienio pareigūnų papirkimo atvejus ir užkirstų jiems kelią, remiantis Gerosios patirties vadovu dėl vidaus kontrolės, etikos ir atitikties, pateikiamu šio dokumento II priede, kuris yra neatsiejama šios Rekomendacijos dalis;

ii) verslo organizacijų ir profesinių asociacijų pastangas atitinkamais atvejais skatinti įmones ir padėti joms, ypač mažosioms ir vidutinėms įmonėms, vystyti vidaus kontrolės, etikos ir atitikties programas ar priemones siekiant nustatyti užsienio pareigūnų papirkimo atvejus ir užkirsti jiems kelią, remiantis Gerosios patirties vadovu dėl vidaus kontrolės, etikos ir atitikties, pateikiamu šio dokumento II priede;

iii) įmonių vadovus daryti pareiškimus metinėse ataskaitose ar kitai būdais viešai atskleisti savo vidaus kontrolės, etikos ir atitikties programas ar priemones, įskaitant tas, kurios padeda nustatyti papirkinėjimą ir užkirsti jam kelią;

iv) nuo vadovybės nepriklausomų stebėsenos organų, pavyzdžiui, direktorių valdybos arba stebėtojų tarybos audito komitetų, steigimą;

v) įmones užtikrinti komunikacijos kanalus asmenims, nenorintiems pažeisti profesinius standartus ar etiką esant viršininkų nurodymams ar spaudimui, bei asmenims, norintiems sąžiningai ir dėl pagrįstų priežasčių pranešti apie įstatymų ar profesinių standartų ar etikos pažeidimus įmonėje (ir šių asmenų apsaugą), ir skatinti įmones imtis atitinkamų veiksmų tokių pranešimų pagrindu;

vi) savo vyriausybių agentūras atsižvelgti, pagal poreikį tarptautinių verslo sandorių atveju, į vidaus kontrolės, etikos ir atitikties programas ar priemones priimančias sprendimus dėl viešųjų privalumų, įskaitant valstybės subsidijas, licencijas, viešųjų pirkimų sutartis, sutartis, finansuojamas pagal oficialią paramą vystymuisi, oficialiai palaikomus eksporto kreditus, suteikimo.

Viešieji privalumai, įskaitant viešuosius pirkimus

XI. REKOMENDUOJA, kad:

i) Valstybių narių įstatymai ir teisės aktai leistų valdžios institucijoms tinkama apimtimi apriboti įmonių, kurios papirkinėjo užsienio valstybės pareigūnus, pažeisdamos atitinkamos Valstybės narės

nacionalinius įstatymus, dalyvavimą konkursuose dėl viešųjų sutarčių sudarymo ar kitų viešųjų privalumų, įskaitant viešųjų pirkimų sutartis ir sutartis, finansuojamas pagal oficialią paramą vystymuisi, ir kad, atsižvelgiant į Valstybės narės įmonėms, kurios papirkinėjo užsienio valstybės pareigūnus, taikomas pirkimų sankcijas, tokios sankcijos būtų taikomos vienodai užsienio valstybės pareigūnų papirkimo atveju;²¹

ii) Remiantis 1996 m. Vystymosi paramos komiteto Rekomendacija dėl kovos su korupcija pasiūlymų siekiant dvišalės pagalbos, Valstybės narės taikytų kovos su korupcija nuostatas siekdamas dvišalės pagalbos, skatintų tinkamą kovos su korupcija nuostatų įgyvendinimą tarptautinėse plėtros institucijose ir glaudžiai dirbtų su plėtros partneriais, kovodamos su korupcija bendradarbiavimo dėl plėtros veikloje;²²

21 Valstybių narų sankcijų už vietinių pareigūnų papirkinėjimą taikymo sistemos skiriasi, atsižvelgiant į tai, ar papirkinėjimo nustatymas remiasi baudžiamuoju nuosprendžiu, kaltinimu ar administracine procedūra, tačiau visais atvejais jis yra grindžiamas patikimais įrodymais.

22 Šiame punkte pateikiama VPK rekomendacijos, kuri yra skirta tik VPK nariams, santrauka, kuri yra skiriama visiems EBPO nariams ir galiausiai neprisijungusioms šalims, kurios vadovaujasi šia Rekomendacija.

iii) Valstybės narės palaikytų EBPO Viešojo valdymo komiteto pastangas įgyvendinti principus, pateikiamus 2008 m. Tarybos Rekomendacijoje dėl sąžiningumo skatinimo viešuosiuose pirkimuose [C(2008)105], taip pat didintų skaidrumą viešuosiuose pirkimuose kitose tarptautinėse vyriausybines organizacijose, pavyzdžiui, Jungtinėse Tautose, Pasaulio prekybos organizacijoje (PPO) ir Europos Sąjungoje, bei laikytųsi atitinkamų tarptautinių standartų, pavyzdžiui, PPO susitarimo dėl viešųjų pirkimų.

Oficialiai palaikomi eksporto kreditai

XII. REKOMENDUOJA, kad:

- i) EBPO Kovos su papirkinėjimu konvencijos šalys, kurios nepriklauso EBPO, laikytųsi 2006 m. EBPO Tarybos Rekomendacijos dėl papirkinėjimo ir oficialiai palaikomų eksporto kreditų;
- ii) Valstybės narės palaikytų EBPO Eksporto kreditų ir kredito garantijų darbo grupės pastangas įgyvendinti 2006 m. EBPO Tarybos rekomendacijos dėl papirkinėjimo ir oficialiai palaikomų eksporto kreditų principus ir stebėti jų įgyvendinimą.

Tarptautinis bendradarbiavimas

XIII. REKOMENDUOJA, kad Valstybės narės, siekdamos veiksmingai kovoti su užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimu tarptautiniuose verslo sandoriuose, pagal savo jurisdikcijos ir kitus pagrindinius teisinius principus imtųsi šių veiksmų:

- i) tartųsi ir kitais būdais bendradarbiautų su kitų šalių kompetentingomis institucijomis ir pagal poreikį su tarptautiniais ir vietiniais teisės saugos tinklais, kuriuos sudaro Valstybės narės ir kitos šalys, atliekant tyrimus ir kitus teismo procesus dėl konkrečių tokio papirkinėjimo atvejų, dalytųsi informacija savanoriškai arba pagal prašymą, teiktų įrodymus, užtikrintų ekstradiciją, nustatymą, įšaldytų, areštuotų, konfiskuotų ar išieškotų užsienio valstybės pareigūnų papirkimo pajamas;
- ii) rimtai išstirtų patikimus įtarimus dėl užsienio valstybės pareigūnų papirkimo, kuriuos joms perduoda tarptautinės vyriausybės organizacijos, pavyzdžiui, tarptautiniai ir vietiniai plėtros bankai;
- iii) visapusiškai panaudotų esamas sutartis ir susitarimus dėl savitarpio tarptautinės teisinės pagalbos ir, kai reikia, šiuo tikslu sudarytų naujas sutartis ar susitarimus;
- iv) užtikrintų, kad jų nacionaliniuose įstatymuose būtų numatytas pakankamas tokio bendradarbiavimo pagrindas, ypač remiantis EBPO Kovos su papirkinėjimu konvencijos 9 ir 10 straipsniais;
- v) apsvarstytų būdus palengvinti Valstybių narių ir kitų šalių savitarpio teisinę pagalbą tokio papirkinėjimo atvejais, įskaitant įrodymų ribas kai kuriose Valstybėse narėse.

Tolesnės ir institucinės priemonės

XIV. PAVEDA Darbo grupei dėl papirkinėjimo tarptautiniuose verslo sandoriuose vykdyti nuolatinę sistemingų tolesnių priemonių programą siekiant stebėti ir skatinti visišką EBPO Kovos su papirkinėjimu konvencijos ir šios Rekomendacijos įgyvendinimą, pagal poreikį bendradarbiaujant su Fiskalinių reikalų komitetu, Vystymosi paramos komitetu, Investicijų komitetu, Viešojo valdymo komitetu, Eksporto kreditų ir kredito garantijų darbo grupe ir kitais EBPO organais. Šios tolesnės priemonės visų pirma apims:

- i) tikslios bei sistemingos stebėsenos programos tolesnį vykdymą siekiant nustatyti, kaip Valstybės narės laikosi EBPO Kovos su papirkinėjimu konvencijos ir šios Rekomendacijos, kad visiškai įgyvendintų šias priemones, įskaitant nuolatinę tarpusavio įvertinimo sistemą, kai kiekviena Valstybė narę išstiria Darbo grupė dėl papirkinėjimo pagal ataskaitą, kurioje bus pateiktas objektyvus Valstybės narės padarytos pažangos įgyvendinant EBPO Kovos su papirkinėjimu konvenciją ir šią Rekomendaciją įvertinimas ir kuri bus skelbiama viešai;

ii) pranešimų ir kitos informacijos, kurią pateikia Valstybės narės dėl valdžios institucijų, kurios veikia kaip komunikacijos kanalai, palengvinantys tarptautinį bendradarbiavimą įgyvendinant EBPO Kovos su papirkinėjimu konvenciją ir šią Rekomendaciją, gavimą;

iii) reguliarių ataskaitų teikimą dėl veiksmų, kurių imasi Valstybės narės, siekdamos įgyvendinti EBPO Kovos su papirkinėjimu konvenciją ir šią Rekomendaciją, įskaitant nekonfidencialią informaciją dėl tyrimų ir persekiojimo;

iv) savanoriškus teisėsaugos institucijų pareigūnų, tiesiogiai dalyvaujančių užsienio pareigūnų papirkimo nusikaltimų persekiojime, susitikimus, kuriuose aptariama geriausia praktika ir horizontalieji klausimai, susiję su užsienio valstybės pareigūnų papirkimo nusikaltimų tyrimu ir persekiojimu;

v) vyraujančių tendencijų, klausimų ir atsakomųjų priemonių užsienio pareigūnų papirkimo srityje tyrimą, įskaitant tipologijų nagrinėjimą ir tarpvalstybinius tyrimus;

vi) įrankių ir mechanizmų kūrimą siekiant padidinti stebėsenos ir tolesnių veiksmų poveikį, dėmesingumo ugdymą, įskaitant savanorišką nekonfidencialių teisėsaugos duomenų, tyrimų ir papirkinėjimo grėsmės vertinimų pateikimą ir viešą skelbimą;

v) reguliarių visuomenės informavimą apie jos darbą ir veiklą bei EBPO Kovos su papirkinėjimu konvencijos ir šios Rekomendacijos įgyvendinimą.

XV. PAŽYMI, kad Valstybės narės privalo glaudžiai bendradarbiauti, vykdydamos šią tolesnių priemonių programą, pagal 1960 m. gruodžio 14 d. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos konvencijos 3 straipsnį ir EBPO Kovos su papirkinėjimu konvencijos 12 straipsnį.

Bendradarbiavimas su nepriklausančiomis šalimis

XVI. PRAŠO neprisijungusių šalių, kurios yra didžiausios eksportuotojos ir užsienio investuotojos, laikytis ir įgyvendinti EBPO Kovos su papirkinėjimu konvenciją ir šią Rekomendaciją bei dalyvauti bet kokiame instituciniame tolesnių veiksmų ar įgyvendinimo mechanizme.

XVII. PAVEDA Darbo grupei dėl papirkinėjimo tarptautiniuose verslo sandoriuose surengti forumą konsultacijoms su dar neprisijungusiomis šalimis, siekiant skatinti aktyvesnę dalyvavimą vykdant EBPO Kovos su papirkinėjimu konvenciją ir šią Rekomendaciją bei tolesnes priemones.

Santykiai su tarptautinėmis vyriausybėmis organizacijomis ir nevyriausybėmis organizacijomis

XVIII. SKATINA Darbo grupę dėl papirkinėjimo tarptautiniuose verslo sandoriuose tartis ir bendradarbiauti su tarptautinėmis organizacijomis ir tarptautinėmis finansų institucijomis, kovojančiomis su užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimu tarptautiniuose verslo sandoriuose, ir reguliariai tartis su nevyriausybėmis organizacijomis ir šioje srityje veikiančiais verslo bendruomenės atstovais.

I PRIEDAS: GEROS PATIRTIES VADOVAS ĮGYVENDINANT KONKREČIUS KONVENCIJOS DĖL KOVOS SU UŽSIENIO VALSTYBĖS PAREIGŪNŲ PAPIRKINĖJIMU TARPTAUTINIUOSE VERSLO SANDORIUOSE STRAIPSNIUS

Atsižvelgiant į Darbo grupės dėl papirkinėjimo tarptautiniuose verslo sandoriuose išvadas ir rekomendacijas jos sistemingų tolesnių priemonių programoje siekiant stebėti ir skatinti visišką EBPO konvencijos dėl kovos su užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimu tarptautiniuose verslo sandoriuose (EBPO Kovos su papirkinėjimu konvencija) įgyvendinimą remiantis Konvencijos 12 straipsniu, gera patirtis siekiant visiškai įgyvendinti konkrečius konvencijos straipsnius kito taip:

A) EBPO Kovos su papirkinėjimu konvencijos 1 straipsnis: Užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimo nusikaltimas

EBPO Kovos su papirkinėjimu konvencijos 1 straipsnis turėtų būti įgyvendinamas taip, kad nenumatytų apsaugos ar išimties, kai užsienio valstybės pareigūnas skatina papirkinėjimą.

Valstybės narės turėtų imtis visuomenės dėmesingumo ugdymo veiksmų ir pateikti visuomenei konkrečių rašytinių nurodymų dėl įstatymų, įgyvendinančių EBPO Kovos su papirkinėjimu konvenciją ir Konvencijos komentarus.

Valstybės narės turėtų pagal poreikį teikti informaciją ir rengti mokymus savo komandiruotiems į užsienį valstybės pareigūnams dėl įstatymų, įgyvendinančių EBPO Kovos su papirkinėjimu konvenciją, kad tokie darbuotojai galėtų pateikti pagrindinę informaciją įmonėms užsienio šalyse ir suteikti tinkamą pagalbą, kai tokios įmonės susiduria su papirkinėjimo skatinimu.

B) EBPO Kovos su papirkinėjimu konvencijos 2 straipsnis: Juridinių asmenų atsakomybė

Valstybių narių sistemos, numatančios juridinių asmenų atsakomybę už užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimą tarptautiniuose verslo sandoriuose, neturėtų taikyti atsakomybę tik tais atvejais, kai nusikaltimą padaręs fizinis asmuo ar asmenys yra persekiojami ar nuteisiami.

Valstybių narių sistemos, numatančios juridinių asmenų atsakomybę už užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimą tarptautiniuose verslo sandoriuose, turėtų veikti remiantis vienu iš šių būdų:

a. asmens, kurio elgesys sukėlė juridinio asmens atsakomybę, įgaliojimų lygis yra lankstus ir atspindi daug juridinių asmenų sprendimų priėmimo sistemų; arba

b. šis būdas yra funkciškai lygiavertis pirmiau minėtam būdui, nors jis taikomas tik aukščiausio lygio vadovaujančias pareigas einančių asmenų veiksmams, nes kalbama apie šiuos atvejus:

- Aukščiausio lygio vadovaujančias pareigas einantis asmuo siūlo, žada arba duoda kyšį užsienio valstybės pareigūnui;

- Aukščiausio lygio vadovaujančias pareigas einantis asmuo duoda nurodymą žemesnio lygio pareigas einančiam asmeniui pasiūlyti, pažadėti arba duoti kyšį užsienio valstybės pareigūnui; ir

- Aukščiausio lygio vadovaujančias pareigas einantis asmuo neužkirto kelio žemesnio lygio pareigas einančio asmens įvykdytam užsienio valstybės pareigūno papirkimui, įskaitant nesugebėjimą tą asmenį prižiūrėti arba imtis tinkamų vidaus kontrolės veiksmų, taikyti etikos ir atitikties programas ar priemones.

C) Atsakomybė už papirkinėjimą per tarpininkus

Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad, remiantis EBPO Kovos su papirkinėjimu konvencijos 1 straipsniu ir EBPO Kovos su papirkinėjimu konvencijos 2 komentare nustatytu funkciniu

lygiavertiškumo principu, juridinis asmuo negalėtų išvengti atsakomybės pasitelkdamas tarpininkus, įskaitant susijusius juridinius asmenis, kad jie jo vardu siūlytų, žadėtų ar duotų kyšį užsienio valstybės pareigūnui.

D) 5 straipsnis: Vykdymas

Valstybės narės turėtų būti budrios, kad užtikrintų, jog užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimo tarptautiniuose verslo sandoriuose tyrimams ir persekiojimui nedaro įtakos nacionalinio ekonominio intereso aplinkybės, galimas santykių su kita valstybe poveikis arba suinteresuotų fizinių ar juridinių asmenų tapatybė, remiantis EBPO Kovos su papirkinėjimu konvencijos 5 straipsniu.

Kompetentingos institucijos turi rimtai iširti skundus dėl užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimo ir įvertinti patikimus įtarimus.

Valstybės narės turėtų paskirti pakankamai išteklių teisėsaugos institucijoms, kad jos galėtų veiksmingai tirti ir persekioti užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimą tarptautiniuose verslo sandoriuose, atsižvelgiant į EBPO Kovos su papirkinėjimu konvencijos 27 komentarą.

2 PRIEDAS: GEROSIOS PATIRTIES VADOVAS DĖL VIDAUS KONTROLĖS, ETIKOS IR ATITIKTIES

(angl. Good practice guidance on internal controls, ethics, and compliance (Annex II of Recommendation of the Council for Further Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions (C(2009)159/REV1/FINAL))

Šis Gerosios patirties vadovas parengtas atsižvelgiant į išvadas ir rekomendacijas, pateiktas Darbo grupės dėl papirkinėjimo tarptautiniuose verslo sandoriuose, vykdančios sisteminę stebėsenos programą, kuria siekiama išsamiai įgyvendinti EBPO konvenciją dėl kovos su užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimu tarptautiniuose verslo sandoriuose (toliau – EBPO kovos su papirkinėjimu konvencija); privataus sektoriaus ir pilietinės visuomenės atstovų rekomendacijas, pateiktas jiems konsultuojantis darbo grupėje, atlikusioje EBPO kovos su papirkinėjimu priemonių peržiūrą, taip pat į ankstesnę EBPO ir tarptautinių privataus sektoriaus ir pilietinės visuomenės institucijų darbą nustatant papirkinėjimo verslo sandoriuose atvejus ir užkertant jam kelią.

Įžanga

Gerosios patirties vadovas (toliau – Vadovas) yra skirtas bendrovėms, siekiant padėti joms sukurti vidaus kontrolės, etikos ir atitikties programas, arba priemones, skirtas atgrasinti, užkirsti kelią ir kovoti su užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimu, susijusiu su tarptautinio verslo sandoriais (toliau – užsienio pareigūnų papirkimas) ir užtikrinti jų veiksmingumą, bei verslo organizacijoms ir profesinėms asociacijoms, kurios vaidina labai svarbų vaidmenį padedant bendrovėms siekiant tokių tikslų. Gairėse pripažįstama, kad tam, kad tokios programos būtų veiksmingos, jos turi būti integruotos į bendrą bendrovės atitikties sistemą. Šis Gerosios patirties vadovas nėra skirtas būti teisiškai privalomu vadovu bendrovėms joms kuriant veiksmingas vidaus kontrolės, etikos ir atitikties programas ar priemones nustatant užsienio pareigūnų papirkimo atvejus ar užkertant jiems kelią.

Šis Gerosios patirties vadovas yra lankstus ir skirtas bendrovėms, ir ypač mažoms ir vidutinėms įmonėms (toliau – MVI) pritaikyti jo nuostatas pagal jų konkrečias aplinkybes, įskaitant jų dydį, tipą, teisinę struktūrą, veiklos geografinį ir pramonės sektorių, taip pat jurisdikcijos ir kitus pagrindinius teisinius jų veiklą reglamentuojančius principus.

A) Geros patirties vadovas bendrovėms

Veiksmingos vidaus kontrolės priemonės, etikos ir atitikties programos, arba priemonės nustatyti ir užsienio pareigūnų papirkinėjimo atvejus ir jiems užkirsti kelią turėtų būti kuriamos įvertinus riziką atsižvelgus į konkrečias su bendrove susijusias aplinkybes, o ypač tokiai bendrovei būdingi užsienio pareigūnų papirkinėjimo rizikos veiksniai (tokie, kaip veiklos geografinis ar pramonės sektorius). Tokios aplinkybės ir rizikos turėtų būti nuolat stebimos, iš naujo vertinamos, ir pagal reikalą tinkamai pritaikomos, siekiant užtikrinti, kad bendrovės vidaus kontrolės priemonės, etikos ir atitikties programos ar priemonės išliktų veiksmingos.

Bendrovės turėtų įvertinti galimybes taikyti, *inter alia*, toliau apibūdintas geros praktikos, skirtos užtikrinti veiksmingą vidaus kontrolės priemonių veikimą ir tinkamą programų ar priemonių, skirtų atgrasinti ir nustatyti užsienio pareigūnų papirkinėjimą, priemones:

1. Stipri, aiškiai išreikšta ir matoma bendrovės vyriausiosios vadovybės parama bendrovės vidaus kontrolės priemonėms, etikos ir atitikties programoms ar priemonėms nustatyti ir atgrasinti užsienio pareigūnų papirkinėjimo atvejus, ir įsipareigojimas tokias priemones įgyvendinti;
2. Aiškiai suformuluota ir matoma įmonės politika, draudžianti papirkinėti užsienio pareigūnus;
3. Šio draudimo vykdymas bei susijusių vidaus kontrolės priemonių, etikos ir atitikties programų ar priemonių įgyvendinimas yra visuose bendrovės lygiuose dirbančių asmenų pareiga;
4. Už etikos ir atitikties programų ar su užsienio pareigūnų papirkimu susijusių priemonių vykdymo priežiūrą, ir ataskaitų tiesiogiai nepriklausomiems stebėsenos organams, tokiems kaip direktorių valdybos arba stebėtojų tarybos vidaus audito komitetai, teikimą atsakingi vienas ar daugiau vyresniųjų įmonės pareigūnų, kurie yra pakankamai nepriklausomi nuo vadovybės, žmogiškųjų išteklių ar reglamentuojančių institucijų;
5. Etikos ir atitikties programos ar priemonės, skirtos atgrasinti ir nustatyti užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimo atvejus, kurios būtų taikomos visiems direktoriams, pareigūnams ir darbuotojams, ir visoms bendrovės veiksmingai kontroliuojamoms įmonėms, įskaitant patronuojamąsias įmones, *inter alia*, šiose srityse:
 - i) Dovanos;
 - ii) Svetingumas, pramogos ir išlaidos;
 - iii) Klientų kelionės;
 - iv) Politiniai įnašai;
 - v) Labdara ir parama;
 - vi) Palengvinimo užmokesčiai; ir
 - vii) Skatinimas ir reikalavimas;
6. Etikos ir atitikties programos ar priemonės, skirtos atgrasinti ir nustatyti užsienio valstybės pareigūnų papirkinėjimo atvejus, kurios, atsižvelgus į sutarčių nuostatas, taikomos trečiosioms šalims, tokioms, kaip agentai ir kiti tarpininkai, konsultantai, atstovai, platintojai, rangovai ir tiekėjai, konsorciūmų ar bendrų įmonių partneriai (toliau – verslo partneriai), įskaitant, *inter alia*, tokius privalomus elementus:
 - i) Tinkamai dokumentuota rizika pagrįsto išsamaus patikrinimo tvarka, taikoma priimant darbuotojus, taip pat vykdant tinkamą ir nuolatinę verslo partnerių priežiūrą;
 - ii) Verslo partnerių informavimas apie bendrovės įsipareigojimą laikytis užsienio pareigūnus papirkinėti draudžiančių įstatymų, taip pat bendrovės etikos ir atitikties programos ar priemonės, skirtas nustatyti tokius papirkinėjimo atvejus ir užkirsti jiems kelią; ir
 - iii) Užtikrinimas, kad tokius pačius įsipareigojimus prisiimtų verslo partneriai.
7. Finansinių ir apskaitos procedūrų sistema, įskaitant vidaus kontrolės priemonių sistemą, užtikrinančią, kad apskaitos dokumentai, įrašai ir sąskaitos būtų tvarkomos teisingai ir tiksliai, ir negalėtų būti panaudoti užsienio pareigūnams papirkti, arba nuslėpti tokį papirkimo atvejį;
8. Priemonės, užtikrinančios periodinį komunikavimą, ir dokumentuota visų lygių darbuotojams skirta mokymo medžiaga apie bendrovės etikos ir atitikties programas arba priemonės dėl užsienio pareigūnų papirkinėjimo, taip pat, jeigu tinka, taikoma patronuojamoms įmonėms;
9. Tinkamos priemonės, skirtos skatinti ir padėti tinkamai laikytis etikos ir atitikties programų ar kovos su užsienio pareigūnų papirkinėjimu priemonių visuose bendrovės lygmenyse;

10. Atitinkamos drausminės procedūros, be kitų dalykų taikomos visuose bendrovės lygiuose pažeidus papirkinėjimą draudžiančius įstatymus, taip pat bendrovės etikos ir atitikties programas arba su užsienio pareigūnų papirkimu susijusias priemones;

11. Veiksmingos priemonės, skirtos:

i) Pateikti gaires ir patarimus direktoriams, pareigūnams, darbuotojams, ir, jeigu tinka, verslo partneriams dėl būtinybės laikytis bendrovės etikos ir atitikties programos ar priemonių, taip pat jeigu jiems reikia greito patarimo dėl sunkių situacijų užsienio jurisdikcijose;

ii) Direktoriams, pareigūnams ar darbuotojams, arba, jeigu tinka, verslo partneriams pačiose įmonėse ir, galimai, konfidencialiai teikti pranešimus jiems nenorint pažeisti profesinių standartų ar etikos reikalavimų veikiant pagal vyresniųjų vadovų nurodymus ar jų reikalavimu, taip pat direktoriams, pareigūnams, darbuotojams, arba, jeigu tinka, verslo partneriams, norintiems gera valia ir pagrįstai pranešti apie įstatymų, profesinių standartų ar etikos reikalavimų pažeidimą bendrovėje; ir

iii) Imtis atitinkamų veiksmų atitinkamai reaguojant į tokius pranešimus;

12. Periodiškai peržiūrėti etikos ir atitikties programas ir priemones, skirtas įvertinti jų efektyvumą nustatant užsienio pareigūnų papirkinėjimo atvejus ir užkertant jiems kelią, ir jį padidinti, atsižvelgiant į pokyčius atitinkamoje srityje, ar naujai atsirandančius tarptautinius ir pramonės srities standartus.

B) Verslo organizacijų ir profesinių asociacijų veiksmai

Verslo organizacijos ir profesinės asociacijos gali vaidinti svarbų vaidmenį padedant bendrovėms, o ypač MVI, kuriant veiksmingą vidaus kontrolės, etikos ir atitikties programas ar priemones, reikalingas atgrasinti ir nustatyti užsienio pareigūnų papirkinėjimą. Teikiant tokią paramą gali būti *inter alia*:

1. Platinama informacija užsienio pareigūnų papirkinėjimo klausimais, įskaitant naujausią medžiagą iš tarptautinių ar regiono forumų, ir suteikiama prieiga prie atitinkamų duomenų bazių;
2. Suteikiama mokymo medžiaga, prevencijos, išsamaus patikrinimo ir kitas atitikties priemonės;
3. Bendro pobūdžio patarimai dėl išsamaus patikrinimo atlikimo; ir
4. Bendro pobūdžio patarimai dėl atsako reikalavimui ar įkalbinėjimui duoti kyšį.